

11 Eylül 2001 Saldırıları Sonrasında Terörizmle Mücadelede ABD Başkanlarının Söylemleri ve Politikaları

Discourses and Policies of the US Presidents on Combating Terrorism after 9/11 Attacks

Berin KOYUTÜRK*

* Ar. Gör., Milli Savunma Üniversitesi Hava Harp Okulu Beşeri Ve Sosyal Bilimler Bölümü Stratejik Ve Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı

E-mail: berinkoyuturk@gmail.com

 ORCID: orcid.org/0000-0003-1736-0902

Güngör ŞAHİN**

** Doç. Dr., Milli Savunma Üniversitesi Hava Harp Okulu Beşeri Ve Sosyal Bilimler Bölümü Stratejik Ve Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı

E-mail: gsahin@msu.edu.tr

 ORCID: orcid.org/0000-0001-6296-8568

Öz

Devletlerin güvenliği açısından önemli bir tehdit olarak öne çıkan terörizm, Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasıyla uluslararası sistemde tek süper güç olarak öne çıkan ABD'ye 11 Eylül 2001 tarihinde yapılan terör saldırıları bunun en ses getiren örneğini oluşturmuştur. Bu terör saldırıları sonrasında ABD Başkanları terörizmle mücadele bağlamında birtakım söylemler dile getirmiş ve politikalar uygulanmıştır. Bu çalışma, 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasındaki dönemlerde dört ABD Başkanı tarafından terörizmle mücadele bağlamında dile getirilen söylemleri ve politikaları incelemeyi amaçlamaktadır. Uluslararası sistemdeki konumu gereği pek çok devleti etkilediği düşünülen ABD'nin terörizmle mücadele politikalarının incelenmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle NATO gibi ittifak oluşumları aracılığıyla kendi politikalarını diğer devletlere de yansıttığı ve böylece onları da etkilediği düşünülmektedir. Söz konusu etkilerin tespit edilebilmesi amacıyla çalışma boyunca nitel yöntemler arasında yer alan içerik analizi ve söylem analizinden istifade edilmiştir. Yapılan inceleme ve analizler neticesinde ABD Başkanlarının terörizmle mücadele söylem ve politikalarının gelişen olaylar ve değişen konjonktüre uyum sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu değişimlerin bir dönem için NATO'nun stratejik belgelerine de yansıtıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: ABD Başkanları, NATO, Söylem, Terörizm, Terörizmle Mücadele.

Abstract

Terrorism, as a significant threat to states' security, gained an international feature in the Post-Cold War period. 9/11 attacks to the USA, ascending as the only super power in the international system, is the foremost example of this after the dissolution of the Soviet Union. Following the 9/11 attacks, the Presidents of the USA established some discourses and applied some policies accordingly. This study aims to examine the discourses and policies of the U.S. Presidents on counterterrorism. It is evaluated that examining the counterterrorism policies of the USA is important, since its very position within the international system and its impacts on the other states. The USA is thought to reflect its counterterrorism policies and influence on other states and especially within alliances like NATO. In order to detect these effects, this study applied content analysis and discourse analysis within the qualitative methods. According to the findings of the study, discourses and policies of the U.S. Presidents found to be corresponding to the main atmosphere, conjuncture, and the events and incidents of the each President's tenure. Moreover, these changes were also reflected in the NATO's strategic documents to some degree for a limited time.

Keywords: US Presidents, NATO, Discourse, Terrorism, Counterterrorism.

To Cite This Article/Bu Makaleye Atıf İçin: Koyutürk, B.; Şahin, G. (2022). 11 Eylül 2001 Saldırıları Sonrasında Terörizmle Mücadelede ABD Başkanlarının Söylemleri ve Politikaları. *Journal of Diplomatic Research*, 4(2), 1-17.

Giriş

Terörizm gerek ulusal gerekse uluslararası güvenlik bağlamında en önemli tehditlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası sistemde başat aktör olan devletlere varoluşsal bir tehdit teşkil ettiği düşünölmektedir. Günümüzde gelişen teknolojilerin sunduğu imkânlar dâhilinde çatışma alanlarından siber uzaya taşınan terörizm tehdidinin bertaraf edilmesi gittikçe zorlaşmaktadır. Uluslararası güvenliğe böyle etkileri olan terörizm tehdidinin 21. yüzyılın başında dönemin en büyük terör saldırısına maruz kalan ABD'nin bakış açısı üzerinden incelenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda ABD Başkanlarının terörizmle mücadeleye dair söylemlerinin ve politikalarının gözden geçirilmesi gerekmektedir. Uluslararası sistemde ABD'nin işgal ettiği konum dolayısıyla, ABD Başkanlarının terörizme ve terörizmle mücadeleye dair söylemlerinin tüm dünyadaki terörizmle mücadele faaliyetlerini etkilediği ve etkilemeye devam edeceği aşikârdır. Dolayısıyla bu söylemlerin bir çeşit rehber niteliği de taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu söylemler aracılığıyla ABD'nin ulusal terörizmle mücadele politikalarının yanı sıra kendisinin en etkili üye olarak öne çıktığı NATO'nun politika ve stratejilerini de etkilediği düşünölmektedir. Bu çalışmada, 11 Eylül 2001 saldırılarından günümüze kadar dört farklı Başkanın, sırasıyla George W. Bush, Barack H. Obama, Donald Trump ve Joseph R. Biden'in terörizme dair söylemleri ve buna istinaden izledikleri politikalara odaklanılmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında ABD'nin terörizmle mücadele stratejilerinin doğrudan etkisi olduğu düşünölen NATO'nun terörizmle mücadele stratejileri ve belgeleri de inceleme kapsamına dâhil edilmiştir.

Dolayısıyla çalışmanın amacı, ABD Başkanlarının 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında terörizmle mücadele bağlamındaki söylem ve politikalarını incelemektir. Bundan yaklaşık yirmi yıl öncesinde kendisine küresel bir misyon edinen ABD'nin günümüze kadar terörizmle mücadele konsept ve stratejilerinin hedef ve niteliğinin değişip değişmediğinin araştırılması çalışmanın temel unsuru olarak öne çıkarılmıştır. Ayrıca, Başkanların söylemlerinde öne çıkardıkları konseptlerin terörizmle mücadele politika ve stratejilerini nasıl etkilediklerini tespit etmek çalışmanın bir diğer amacını oluşturmuştur. Buna

ek olarak, ABD'nin oldukça etkili olduğu NATO ittifakının terörizmle mücadele politikalarının Amerikan politikalarına benzerliği üzerinden ABD etkisinin karşılaştırmalı bir şekilde ortaya çıkarılması da çalışma amaçlarına dâhil edilmiştir.

Bu çerçevede çalışmanın temel varsayımı şu şekilde belirlenmiştir: 11 Eylül 2001 saldırıları ve sonrasında görev alan dört başkan döneminde de terörizmle mücadele bağlamında söylemler ve politikalar değişmiştir. Bu varsayımına dayanarak çalışma boyunca genel itibariyle şu sorular cevaplandırılmaya çalışılmıştır: (1) 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında terörizmle mücadele bağlamında ABD Başkanlarının öne çıkardığı söylemlerde nasıl bir değişiklik olmuştur? (2) Bu değişiklikler terörizmle mücadele politikalarına nasıl yansı(tıl)mıştır? (3) ABD Başkanlarının terörizmle mücadele bağlamındaki söylemleri ve politikaları NATO'nun terörizmle mücadele konsepti ve stratejik belgelerini nasıl etkilemiştir? Çalışmanın cevap aradığı sorulara ve temel varsayımına dayanarak belirlenen hipotezler ise şu şekilde ifade edilmiştir: (1) Başkan Bush döneminde konjonktür gereği uluslararası bir nitelikte ele alınan terörizm tehdidiyle mücadele Başkan Biden dönemine doğru gittikçe daha ulusal bir nitelik kazanmıştır. (2) ABD'nin terörizmle mücadele politikaları NATO'nun eş değer politikalarını eş zamanlı olarak etkilemiştir. Bu çerçevede, çalışmanın sınırlılıkları şu şekilde belirlenmiştir: ilk olarak, incelenen döneme istinaden sadece 11 Eylül 2001 tarihinden itibaren görevde olan ve sonrasında görev alan dört farklı ABD Başkanı'nın (Bush, Obama, Trump ve Biden) ortaya koydukları dört farklı terörizmle mücadele belgeleri dikkate alınmıştır. İkinci olarak, bu belgelerin yanı sıra NATO'nun da sadece söz konusu dönemde yürürlükte olan stratejik konseptleri ve terörizmle mücadele belgeleri incelenmiştir. Son olarak, çalışmanın kapsamı gereği tek tek üye devletlerin ulusal politikaları incelenmemiştir.

Çalışma ABD Başkanlarının söylemlerinin etkisini inceleyeceğinden, kuramsal çerçeve bağlamında Kopenhag Okulu teorisyenlerinden Ole Wæver'in 'Securitization and Desecuritization (Güvenlikleştirme ve Güvenlikdışlaştırma)' çalışmasının kullanılması uygun görölmüştür. Wæver'in ileri sürdüğü 'güvenlikleştirme' kavramı üzerinden ABD Başkanlarının kendi dönemlerindeki terör tehdidiyle mücadele kapsamında

hangi unsurları öne çıkardığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı şekilde kendi başkanlık dönemlerinde yayımladıkları terörizmle mücadele politikalarında da nelerin vurgulandığı incelenmiştir. Bu unsurların tespit edilmesi maksadıyla söz konusu politikalar içerik analizi yöntemine tabi tutulmuş ve içerik analizine istinaden bir söylem analizi oluşturulmaya çalışılmıştır. Wæver tarafından literatüre kazandırılan 'güvenlikleştirme' kavramı ancak kamuoyu tarafından kabul gördüğü müddetçe uygulanabilir olduğu için aslında bir çeşit algı yönetimi aracı olarak da değerlendirilmelidir. Bu kapsamda ABD Başkanlarının her birinin hem Amerikan halkı hem de uluslararası kamuoyu tarafından onaylanması, söz konusu politikaların uygulanabilmesi açısından önem arz ettiği vurgulanmalıdır.

Çalışma, toplam dört bölümden oluşmaktadır. İlk olarak kavramsal ve kuramsal çerçeve kapsamında terör ve terörizm kavramları ele alınmıştır. Kuramsal çerçeve bağlamında Wæver'in ileri sürdüğü güvenikleştirme süreci üzerinden ulusal güvenliğe doğrudan bir tehdit olan terörizmin ABD tarafından uluslararası bir tehdit hâline getirilmesi, diğer devletlere bu şekilde sunulması ve kolektif girişimlerde bulunulması açıklanmaya çalışılmıştır. Müteakip bölümlerde 11 Eylül 2001 tarihinden itibaren görevde olan ve sonrasında göreve gelen ABD Başkanlarının her birinin terörizmle mücadeleye dair söylemleri ve bunları hayata geçirdikleri politikaları ayrı ayrı incelenmiştir. Sonraki bölümde, NATO'nun ilgili belgeleri analiz edilmiştir. Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde çalışma boyunca politika ve söylemler üzerinden tespit edilen bulgular analiz edilmiştir. 11 Eylül 2001 tarihinden itibaren yaklaşık yirmi yıl içerisinde ABD Başkanlarının söylemlerinin nasıl bir değişime uğradığı, bu değişimlerin hangi dönemlerde nasıl yaşandığı ve bunların NATO politikalarını ne şekilde etkilediği tartışılmıştır.

Literatürde, ABD Başkanlarının terör söylemlerine ilişkin ya da ABD Başkanlarının iktidarda buldukları dönemlerde bu tehdidi ne şekilde bertaraf etmeye çalıştıklarına dair birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bir çalışmada Başkanların kullandıkları dile (yumuşak ya da agresif) odaklanılmış, diğer bir çalışmada ise terörizmle mücadele kapsamında Başkanların icra ettiği faaliyetler analiz edilmiştir. Bu çalışma ise bu

söylemlerin ABD'nin terörizmle mücadele politikalarının yanı sıra NATO ittifakındaki benzer politikalar aracılığıyla nasıl yayılmaya ya da aktarılmaya çalışıldığını inceleyecektir. Literatürde daha önce incelenmemiş olan bu alanda yapılacak bu araştırma neticesinde ABD Başkanlarının söylemleri aracılığıyla ABD'nin uluslararası sistemdeki diğer aktörleri terörizmle mücadele bağlamında nasıl etkilediğinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Çalışmanın ilk bölümünde kavramsal ve kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Kavramsal çerçevede terörizm kavramı geçmişten günümüze birtakım tanımlamaları üzerinden incelenmiştir. Kuramsal çerçevede ise Ole Wæver'in 'Securitization and Desecuritization' adlı çalışması açıklanmış ve bu bağlamda uluslararası terörizmin değerlendirilmesi yapılmıştır.

1.1. Kavramsal Çerçeve

Uluslararası güvenlik alanında bazı kavramların tek bir tanımlaması bulunmamaktadır. Özellikle güvenliğin farklı devletler tarafından farklı yorumlandığı bunun en temel sebebi olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla güvenliğin 'tartışmalı bir kavram' olduğu ileri sürülerek tanımlanmasının zor olduğu savunulmuştur (Buzan, 2015, s. 29). Aynı şekilde terörizm de tanımlanması zor bir kavram olarak ifade edilmiştir. Terörizm kavramının tanımlanmasının zorluğu bugünün teröristlerinin ileride vatansever liderler veya ulusal kahramanlar olarak yükselebileceğine dayandırılmıştır. Bu varsayıma dayanan ve 1988 yılında yapılan bir tanımlamada terörizm şu şekilde ifade edilmiştir: 'siyasal amaçlarına ulaşmak maksadıyla şiddet kullanan devlet veya devlet dışı aktörlerin faaliyetleri' (Plano & Olton, 1988, s.201). 1998 yılında yapılan bir çalışmada terörizm, 'siyasal amaçlara erişmek maksadıyla sistematik bir biçimde şiddet kullanma ya da şiddet kullanmayla tehdit etme' olarak belirtilmiştir. Ancak bu tanımlamaya ek olarak terörizmin genel karakteristik özellikleri, sebepleri ve uygulanma biçimleri üzerinde anlaşıl(a)mamış olduğuna dikkat çekilerek 'korcu uyandırma' unsurunun önemine vurgu yapılmıştır (Evans & Neumham, 1998, s. 530). 2017 yılındaki başka bir çalışmada ise terörizmin sıkıntılı bir kavram olduğuna işaret

edilerek terörizmin birtakım özelliklerine değinilmiştir. Tarih boyunca uygulanan terör eylemlerine dayanarak belirlenen bu özellikler; 'kor-ku uyandırmak için şiddete başvurma ve siyasi motivasyona sahip olma' şeklinde belirtilmiştir. Bu özelliklerden yola çıkılarak temel olarak terörizmin 'siyasi amaçlar için ayırım gözetmeksizin terör kullanımı' olduğu ifade edilmiştir (Lamb & Robertson-Snape, 2017, s. 278-288).

Terörizm kavramının, yukarıda belirtilen tanımlar da dikkate alındığında tamamen öznel, her bir grup için farklı bir siyasi motivasyon üzerine oturtularak oluşturulduğu söylenebilir. Buradan hareketle, terörizmle mücadelede kullanılan konsept ve diğer ilgili kavramların da her bir devletin her dönemde karşısına çıkan tehditler ve bu tehditler karşısında korunması gereken referans nesnelere¹ ışığında yeniden değerlendirilmesi ve bazı durumlarda yeniden oluşturulması gerekeceği düşünülmektedir. Nitekim, farklı ABD Başkanlarının kendi yönetim dönemlerinde ortaya koydukları terörizmle mücadele stratejileri bu kavramsal çerçeve üzerinden değerlendirilmiştir.

1.2. Kuramsal Çerçeve

ABD Başkanlarının değışen söylemlerinin ulusal ve uluslararası toplum ile kamuoyu üzerindeki etkisini daha iyi yansıtabilmek amacıyla Kopenhag Ekolü ve bu Ekolün öne çıkan üyelerinden biri olan Ole Wæver'in 'Securitization and Desecuritization' adlı çalışması temel olarak alınmıştır. Wæver bu çalışmada, üç aşamadan bahsetmektedir: ilk aşamada devletlerin veya yöneticilerin söz edim aracılığıyla bazı siyasi sorunları güvenlik alanına çekerek 'güvenlikleştirdikleri' belirtilmiştir. İkinci aşamada güvenlikleştirilen sorunların ya da hususların diğer tehditlerin yanında daha önemli bir hâle geldiği, aciliyet arz ettiği ve bu sorunlarla ilgilenilirken olağanüstü tedbirlere başvurulması gerektiği vurgulanmıştır. Üçüncü aşamada ise güvenlikleştirilen sorunun veya hususun aciliyet gerektirdiğinin ve olağanüstü tedbirlerin uygulanabilme-

si için güvenlikleştirmenin kamuoyu tarafından da kabul edilmesi ve onaylanması gerektiğinin altı çizilmiştir (Wæver, 2007, ss. 66-98). Bu kapsamda, özellikle 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra önemli terör saldırıları, terör olayları ve benzer gelişmeler yaşanmasının akabinde devlet yöneticileri tarafından yeni söylemler üretilerek söz edim aracılığıyla bir çeşit güvenlikleştirme yapıldığı görülmektedir.

Bu şekilde toplum ve kamuoyu üzerinde kendilerini haklı bir konuma getiren hükümetler ya da devlet yöneticileri kamuoyu üzerinde algı yönetimi yapmakta ve bu sayede planladıkları karşı koyma faaliyetlerini rahatça icra edebilmektedir. Özellikle ABD'nin, bu söylemleri her Başkanın kendi döneminde yayımlanan terörizmle mücadele ulusal strateji belgeleri üzerinden ifa ettiği bilinmektedir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında, 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra her bir ABD başkanı tarafından yayımlanan terörizmle mücadele stratejileri dikkate alınmıştır. Buna istinaden her bir Başkanın hangi konsepti ileri sürerek ne üzerinden güvenlikleştirme yaptığına odaklanılmıştır. Aslında uluslararası güvenlik bağlamında terörizm başlı başına önemli ve öncelikli bir tehdit iken, bu çalışmada ortaya çıkarılmaya çalışılan husus, terörizmle mücadele kapsamında hangi lider tarafından hangi konseptlerin öne çıkarıldığı'nın tespit edilmesidir. Çünkü askerî kuvvetlerin ve kolluk kuvvetlerinin yanı sıra gerekli görüldüğünde sivillerin de dâhil edildiği terörizmle mücadele, pek çok alan üzerinden yürütülen bir girişim ve çabalar bütünü olduğundan özellikle kamuoyunun ikna edilmesinde kullanılan konseptlerin önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Çalışmada ABD liderlerinin söylemleri ve bu söylemler üzerinden oluşturdukları politikalara odaklanıldığından, çalışmanın yöntemi olarak içerik analizi ve söylem analizinin kullanılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda her bir belge öncelikle içerik analizi kapsamında incelenmiş ve belge içerisinde en sık kullanılan sözcükler tespit edilmiştir. İçerik analizine istinaden yapılan söylem analizinde ise; her bir

¹ Baldwin güvenlik kavramını tanımlamak amacıyla yapılan girişimlerde birtakım soruların sorulması gerektiğini belirtmiştir. Güvenlikten bahsedilebilmesi için öncelikle güvenliği sağlanacak referans nesnesinin tespit edilmesi gerektiğini belirten Baldwin, ilk olarak "Kim için güvenlik? / Hangi değerler için güvenlik?" sorusuna cevap verilmesi, ardından ise belirlenen güvenlik nesnesine yönelen tehditleri belirlemek için "Hangi tehditlere karşı güvenlik?" sorusuna cevap aranması gerektiğini ifade etmiştir. Buradan hareketle başlıca güvenlik tehditleri arasında yer alan terörizm için de benzer bir uygulama kullanılabileceği değerlendirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Baldwin, D. A. (1997) The concept of security. *Review of International Studies*, 23 (1), s. 5. <https://doi.org/10.1017/S0260210597000053>.

belge içerisinde en sık kullanılan sözcüklerin hangi bağlamda belgede yer aldığı ve bu sözcüklerin ilgili ABD Başkanının söylemini destekleyip desteklemediği incelenmiştir.

2. ABD Başkanlarının Terörizmle Mücadele Politikaları

Çalışmanın bu bölümünde 11 Eylül 2001 saldırıları sırasında görevde olan Başkan Bush ve devamında başa gelen Başkan Obama, Başkan Trump ve Başkan Biden'in terörizmle mücadele politikaları incelenmiştir. Her bir politika incelemesinde ilk olarak dönemin başkanın terörizmle mücadeleye dair temel söylemine yer verilmiş ve devamında politikanın genel çerçevesi özetlenmiştir. Akabinde içerik analizi kapsamında her bir politikada kullanım sıklığına istinaden öne çıkan ilk üç sözcük belirtilmiştir. Son olarak bu sözcüklerin ilgili metin içerisinde nasıl ve ne şekilde kullanıldıkları söylem analizi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2.1. Bush Döneminde ABD'nin Terörizmle Mücadele Politikaları

Başkan Bush döneminde ilk Terörizmle Mücadele Ulusal Strateji belgesi 2003 yılında yayımlanmıştır. Ancak söz konusu belge 'Terörizmle Mücadele Ulusal Stratejisi (TMUS - National Strategy for Combating Terrorism)' adıyla Eylül 2006'da güncellenmiştir. Genel itibarıyla 2003 yılında yayımlanan belgeye birtakım eklemeler yapıldığı ifade edilmiştir.² 'ABD'nin TMUS'unun Genel Değerlendirmesi'yle başlayan belge, 'Günümüzdeki Teröre Karşı Savaşın Gerçekleri, 'Günümüzdeki Terörist Düşman', 'Teröre Karşı Savaşta Stratejik Vizyon', 'Teröre Karşı Savaşta Kazanabilmek için Strateji', 'Uzun Vadede Başarı için Stratejinin Kurumsallaştırılması' başlıklı beş bölüm ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır (White House, 2006, s. 1-4).

Genel değerlendirmenin bulunduğu giriş bölümünde, ilk olarak ABD'nin ulus aşırı terörizmle savaş içerisinde olduğu vurgulanmıştır. Bu savaşta ise Baldwin'in bahsettiği korunması gereken güvenlik nesnelere (Baldwin, 1997, s. 5) ABD anavatanı, Amerikan vatandaşları ve onların geçimlerinin sağlanması şeklinde ifade edilmiştir. 'Teröre Karşı Savaş', en başın-

dan itibaren hem silahların hem de fikirlerin çatışması olarak nitelendirilmiş ve bu açıdan yeni bir savaş türü olduğunun altı çizilmiştir. Bu bağlamda teröre karşı millî güç ve unsurlarının tamamının (askerî gücün yanı sıra diplomatik, finansal, istihbarat ve kolluk kuvvetleri gibi güçlerin) bir arada kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu stratejinin amacının sadece 11 Eylül saldırılarını düzenleyenleri yargılamak değil, ayrıca daha geniş El-Kaide ağını yok etmek ve radikal terörist hareketlere katılımı ve bu tarz hareketlere sağlanan desteği engellemek olduğu belirtilmiştir.

'Teröre Karşı Savaş'ın kazanılabilmesi için şu eylemlerin gerçekleştirilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir:

- Terörizm ideolojisinin panzehri olarak etkili demokrasilerin geliştirilmesi,
- Terörist ağlar aracılığıyla saldırıların engellenmesi,
- Kitle imha silahlarına erişmek isteyen haydut devletler ve diğer terör müttefiklerinin engellenmesi,
- Teröristlerin haydut devletlere sığınmasının önlenmesi,
- Terörle mücadelenin ileriye taşınması ve başarılı olması için kurum ve yapıların oluşturulması (White House, 2006).

2006 TMUS içerik ve söylem analizi çerçevesinde incelendiğinde, bu belge içinde sıkça kullanılan üç sözcüğün 'terörist' (72), 'teröristler' (67) ve 'terörizm' (47) olarak öne çıktığı görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, 'terörist' ifadesinin niteleme amacıyla kullanıldığı, 'teröristler' sözcüğünün ise terör eylemini gerçekleştiren kişiler olarak ifade edilmiş olmasıdır. Buna istinaden söylem analizi çerçevesinde 'terörist' sözcüğünün en çok hangi sözcüklerle birlikte ifade edildiği önem arz etmektedir. Bu açıdan inceleme yapıldığında, 'düşman' (16), 'örgüt' (8), 'ağ' (7) ve 'saldırı' (7) sözcüklerini nitelendirdiği tespit edilmiştir. Bu bulgulara istinaden Bush döneminde yayımlanan TMUS belgesinin 'teröre karşı savaş' özelinde terör, terörizm, terörist gibi temel kavramları anlamlandırmak amacıyla bu sözcüklerin sıklıkla kullanıldığı değerlendirilmiştir. Amerikan topraklarına yapılan bu kadar büyük çaplı ve binlerce kişinin ölümüne sebep olan bu

² 2003 yılında yayımlanan belgeye açık kaynaklardan erişilemediği için 2006 yılında yayımlanan belge dikkate alınmıştır.

saldırının uluslararası bir terör örgütü tarafından gerçekleştirildiği dikkate alındığında, TMUS'un terör ve ilgili kavramlara neden bu kadar odaklandığını anlamlandırmak zor değildir. Ayrıca güvenlikleştirme çerçevesinde verilmesi gereken terörizm tehdidi; yeterince korku, endişe ve öfke uyandırmış olmasına rağmen terörizmle mücadele bağlamında bu öfkenin canlı tutulmasına ve bir düşman yaratılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Buna dayanarak ABD'nin uluslararası kamuoyunu ve NATO İttifakını da ikna edecek bir tasarı planlanması gerekmiştir. Bu kapsamda TMUS'un böyle bir görevi üstlendiği değerlendirilmektedir.

2.2. Obama Döneminde ABD'nin Terörizmle Mücadele Politikaları

Başkan Obama döneminde yayımlanan 'Terörizme Karşı Mücadele Ulusal Stratejisi (TKMUS - National Strategy for Counterterrorism)' Obama'nın 28 Haziran 2011 tarihli bir bildiriyle başlamaktadır. Bu bildiriye, Obama ilk olarak ABD Başkanının en temel 'sorumluluğunun Amerikan halkının güvenliğini ve emniyetini sağlamak olduğunu' ileri sürmüştür. Önceki yıllarda başta Usama bin Ladin olmak üzere birçok El-Kaide liderinin yok edildiğini vurgulayan Obama, sağlam bir uluslararası karşı duruş sergilendiğine işaret etmiştir. El-Kaide'nin tamamen ortadan kaldırılabilmesi için daha aktif ve daha esnek bir strateji takip edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna istinaden Obama, karşı mücadeleye geçmeden önce kiminle savaşıldığına dair kesin ve net bir tanımlama yapılmasına ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmiştir. Özellikle El-Kaide'nin dünyanın farklı yerlerinde bulunan birimlerinin tamamıyla mücadele çerçevesinde gerçekçi hedefler belirlenmesi gerektiğinin altını çizmiştir (White House, 2011).

2011 yılında yayımlanan TKMUS, 'TKMUS'un Genel Değerlendirmesi' ile başlamaktadır. Müteakip bölümler 'Karşılaştığımız Tehdit', 'Terörizme Karşı Mücadele Çabalarımıza Yön Veren İlkeler', 'Kapsamlı Hedeflerimiz', 'Odak Alanlarımız', 'Dikkat ve İlgi Gerektiren Diğer Terör Endişeleri' olarak belirlenmiştir. Karşılaştığımız Tehdit başlıklı bölümde ilk olarak ABD'ye yönelik en önemli güvenlik tehdidinin El-Kaide ve onun yandaşları tarafından ortaya koyulduğuna işaret edilmiştir. 2001 yılından beri ABD'nin dünyanın dört bir yanındaki ortaklarıyla El-Kaide'ye bas-

kı uyguladığı belirtilmiştir. Ancak El-Kaide'nin ABD için hâlâ önemli bir tehdit teşkil ettiğinin altı çizilmiştir. Buna rağmen Usama bin Ladin'in öldürülmesinin El-Kaide'nin ortadan kaldırılması açısından önemli bir mihenk taşı olduğu vurgulanmıştır (White House, 2011, s. 3). TKMUS'ta belirtilen önemli diğer bir husus ise El-Kaide'nin sadece Afganistan ve Pakistan'a değil; bunlara ek olarak Ortadoğu, Kuzeybatı Afrika, Doğu Afrika, Orta Asya, Güneydoğu Asya gibi bölgelere de yayıldığı ifade edilmiştir. Özellikle Afganistan ve Pakistan'da sıkı bir baskı altında olduğu belirtilen El-Kaide yönetiminin bahsedilen bölgelerdeki diğer terör gruplarına kendi adına faaliyet göstermeleri için ilham vermeye çalıştığı değerlendirilmiştir. Ayrıca El-Kaide'nin haricinde Hizbullah ve Hamas gibi diğer terör örgütlerinin de ABD'ye tehdit teşkil ettiğine işaret edilmiştir (White House, 2011, s. 4).

Temel hedef olarak El-Kaide terör örgütünün ortadan kaldırılmasına odaklanan TKMUS içerik analizi kapsamında incelendiğinde ortaya çıkan tablo şaşırtıcı değildir. Belge içinde en çok kullanılan sözcükler 'El-Kaide' (139), 'çabalar' (68) ve 'terörist' (61) olarak öne çıkmıştır. El-Kaide dışında kalan 'çabalar' ve 'terörist' sözcükleri daha detaylı incelendiğinde şöyle bir sonuç ortaya çıkmıştır. İlk olarak 'çabalar' sözcüğünün köken itibarıyla isim olmasından dolayı başka birtakım sözcüklerle nitelendirilmiş olabileceği göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda yapılan analizler sonucunda 'çabalar' sözcüğünün hangi sözcüklerle birlikte kullanıldığı birtakım başlıklar altında toplanmıştır. Öncelikle öne çıkan sözcük öbeği 'terörizme karşı mücadele' olmuştur. Bu öbek belge boyunca 24 defa 'çabalar' sözcüğüyle birlikte kullanılmıştır. Diğer bir niteleme sözcüğü ise 'bizim' sözcüğü olmuştur. Ancak burada belirtilmesi gereken önemli bir husus, bizim sözcüğüne kapsama ABD, ortaklar ve terör örgütleriyle mücadele eden her bir aktörün dâhil edilmiş olmasıdır. Yazar tarafından burada vurgulanmaya çalışılan husus, terör örgütlerinin çabalarının karşısında bunlarla mücadele eden her bir aktörün çabalarının yerleştirilmesidir. Buna istinaden 'bizim' kapsamında yer alan 'çabalar', diğer bir ifadeyle 'bizim çabalarımız' 33 defa kullanılmışken, 'teröristlerin çabaları' 10 kez dile getirilmiştir. Bu bulgulara istinaden Obama döneminde yayımlanan TKMUS'un doğrudan El-Kaide terör

örgütünü dünyanın dört bir yanına dağılmış tüm diğer alt birimleriyle birlikte ortadan kaldırmaya odaklandığı net bir şekilde görülmektedir. Her ne kadar Obama tarafından öne çıkarılan güvenlik nesnesi Amerikan halkı olsa da TKMUS çerçevesinde gerek ABD gerekse uluslararası diğer ortaklarla işbirliği içerisinde farklı bölgelere yayılan El-Kaide tehdidinin bertaraf edilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla Obama'nın El-Kaide terör örgütü üzerinden güvenlikleştirme uyguladığı değerlendirilmektedir. Özellikle başta El-Kaide terör örgütünün lideri olan Usama bin Ladin ve diğer liderlerin yok edilmesi için harcanan çaba ve maliyetlerin güvenlikleştirme kapsamında alınan acil ve istisnai önlemlerle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

2.3. Trump Döneminde ABD'nin Terörizmle Mücadele Politikaları

2018 yılının Ekim ayında yayımlanan 'ABD'nin Terörizme Karşı Mücadele Ulusal Stratejisi (ATKMUS - National Strategy for Counterterrorism of the United States of America)' başlıklı belgede, ilk olarak Başkan Trump'ın bildirisi yer almaktadır (Office of the Director of National Intelligence [ODNI], 2018). Bu bildiriye Trump, 'ABD'nin güvenliği ve emniyetini korumak için her türlü çabayı sarf edeceğine dair Amerikan halkına söz verdiğini' ifade etmiştir. Bu stratejide terörizmin değişen koşullara hızlıca uyum sağladığı ve giderek daha karmaşık bir hâle geldiği vurgulanmış ve öne çıkan terör tehdidinin radikal İslamcı terörist gruplar tarafından ortaya koyulduğu belirtilmiştir. Özellikle bu strateji kapsamında belirtilen yeni hususlardan ilki, ABD'nin terörizmle mücadele kapsamında sadece teröristlerin yakalanması veya öldürülmesinin önemli olmadığını öğrendiği şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda da terör örgütlerinin yeniden ortaya çıkmasını ya da güç kazanmasını engellemek amacıyla teröristler arasındaki ağlara ve bu grupların kullandığı kaynaklara erişimlerinin kesilmesinin önemli bir adım olduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca, yeni ulusal stratejinin sadece tek bir örgütü yok etmeyi hedeflemediği; ABD'ye, Amerikan vatandaşlarına ve uluslararası alandaki Amerikan çıkarlarına zarar vermeyi amaçlayan tüm teröristlere yönelik olduğu vurgulanmıştır. Güvenlik nesnelere olarak belirlenen bu unsurların haricinde, bu stratejide ilk defa dile

getirilen 'Önce Amerika' söyleminin Amerikan topraklarının korunması çerçevesinde ele alındığına işaret edilmiş ve Amerika'nın terörizmle mücadelede tek başına olmadığının altı çizilmiştir (ODNI, 2018, s. 1).

ATKMUS; 'Giriş', 'Bir Bakışta Terörizme Karşı Mücadele Stratejisi', 'Terörist Düşman', 'Öncelik Verme ve Kaynak Sağlama', 'Terör Tehditlerinin Kaynaklarının Bulunması', 'Teröristlerin Finansal, Materyal ve Lojistik Destek Kaynaklarından Uzaklaştırılması', 'Anavatanı Korumak ve Terörizme Karşı Mücadelede Geniş Kapsamlı Amerikan Araçları ile Birimlerinin Modernize ve Entegre Edilmesi', 'Amerikan Kritik Altyapılarının Korunması ve Hazırlık Durumunun Geliştirilmesi', 'Teröristlerin Radikalleşmesinin ve Alımının Önlenmesi', 'Ortakların Teröre Karşı Mücadele Kabiliyetlerinin Güçlendirilmesi' ve 'Sonuç' bölümlerinden oluşmaktadır (ODNI, 2018, s. III).

Terörizm tehdidi karşısında Trump yönetiminin hem terör tehdidi hem de terörizme karşı mücadele kapsamında önemli adımlar attığı vurgulanarak bir zamanlar DAES tarafından kontrol edilen toprakların neredeyse tamamının ele geçirildiği ve özgürleştirildiği belirtilmiştir. ATKMUS'un stratejik amaçları şu şekilde belirtilmiştir:

- Teröristlerin içerideki ve ABD'nin deniz aşırı hayati çıkarlarına karşı saldırılar düzenleme kapasitesinin azaltılması,
- Teröristlerin dayandığı güç ve destek kaynaklarının kesilmesi,
- Teröristlerin ABD'de radikalleşme, üye toplama ve şiddet eylemlerine ulaşma kabiliyetlerinin azaltılması,
- Daha sıkı sınır güvenliği ve kolluk kuvvetleri faaliyetleri aracılığıyla Amerikalıların anavatanlarında gerçekleştirebilecek terörist saldırılarına karşı hazırlıklı hâle getirilmesi ve korunması,
- Teröristlerin kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer silahlar ile diğer gelişmiş silahlar da dâhil olmak üzere kitle imha silahlarına erişimlerinin ve bu silahları kullanmalarının engellenmesi,
- Kamu sektörü ortakları, özel sektör ortakları ve yabancı ortakların terörizmin önlenmesinde ve terörizme karşı mücadelede daha büyük bir rol oynamalarının sağlan-

ması (ODNI, 2018, s. 5).

İçerik analizi bağlamında Trump döneminde yayımlanan ATKMUS belgesinde 'terörist' (108), 'teröristler' (92) ve 'ortaklar' (60) sözcükleri öne çıkmıştır. Diğer belgelerde olduğu gibi bu belgede de terörist sözcüğünün hangi sözcükleri nitelediği incelenmiş ve řu sonuçlara ulaşılmıştır: 'tehdit' (66), 'grup' (28) ve 'saldır' (13). Daha genel bir kapsamda ABD olarak belirlenen güvenlik nesnesine yönelik tehdit, İslam'la ilişkilendirilen dinî motivasyonlu terör grupları olarak öne çıkarılmaktadır. Dolayısıyla bu strateji belgesinin özellikle İslam'la ilişkilendirilen dinî motivasyonlu terör gruplarına karşı bir strateji olarak geliştirildiği değerlendirilmektedir. Arap Baharı ve devamında Kuzey Afrika ve Ortadoğu'ya yayılan ayaklanma ve çatışmaların Suriye'de iç savaşa dönüşmesi, bu bölgedeki çatışma ortamından birçok terör örgütünün, suç şebekelerinin faydalanması ve Batı toplumları da dâhil olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinden 'yabancı terörist savaşçıların'³ bölgeye akın etmesi gibi olayların ABD'yi İslam'la ilişkilendiren dinî motivasyonlu terör örgütlerine karşı bir terör stratejisine yönelttiği düşünülmektedir.

2.4. Biden Döneminde ABD'nin Terörizmle Mücadele Politikaları

Başkan Biden döneminde 2021 yılının Haziran ayında yayımlanan 'İç Terörizme Karşı Mücadele Ulusal Stratejisi (İTKMUS-National Strategy for Countering Domestic Terrorism)' Biden'ın da ifade ettiği gibi 'dar bir bakış açısıyla iç terörizme odaklanmıştır' (White House, 2021). Amerika'nın çok çeşitli ve olağanüstü bir ulus olduğunu vurgulayan Biden, ulusal güvenlik önceliğinin anayasal olarak korunan ifade ve örgütlenme özgürlüğünü korumak ve muhafaza etmek olduğunun altını çizmiştir. Buna istinaden bu stratejinin, bir ulus olarak Amerika'yı Amerika yapan değerleri, temel Amerikan sivil haklarını ve sivil özgürlükleri korurken bunlara yönelik tehditlere karşı

kapsamlı bir yaklaşım ortaya koymayı amaçladığını dile getirmiştir. Böyle tehditlerin görmezden gelinemeyeceğine dikkat çekerek bu kapsamda iç terörizmi önlemek ve onu besleyen faktörleri azaltmak için Federal Hükümetin ve onun ötesinde gerek içeride gerekse dışarıdaki ortaklarla bir arada çok yönlü bir karşılık verilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Hem mevcut iç terörizm tehdidiyle mücadele etmek hem de gelecekte ortaya çıkabilecek tehditleri önleyebilmek maksadıyla kısa ve uzun vadeli önlemler alınması gerektiğine vurgu yapmıştır (White House, 2021, s. 6).

2021 Strateji belgesi, 'Giriş', Günümüzdeki Tehdit', 'Yaklaşımımız', 'Stratejik Sütunlar' ve 'Önümüzdeki Yol' olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Bu belgede günümüzdeki iç terörizmin ırksal veya etnik bağnazlık ve nefretin yanı sıra hükümet karşıtı veya otorite karşıtı duygular da dâhil olmak üzere bir dizi şiddetli ideolojik motivasyona sahip olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda, iç terörizmde faaliyet gösteren teröristlerin; yalnız aktörlerden (yalnız kurt) gayri resmî bir şekilde bir araya gelmiş bireylerden oluşan gruplara, belirli topluluklara yönelik şiddeti teşvik eden ve hedef alan ağlardan, kendisine yasa uygulama yetkisi tanıyan ve buna istinaden şiddete başvuran milislere kadar çeşitli biçimlerde ortaya çıktıkları ifade edilmiştir. Bunlar arasında en tehlikeli olanların ise şiddet eylemlerinde bulunan aşırılıkçılar olduğu vurgulanmıştır (White House, 2021, s. 5).

Bu Strateji, ABD Hükümetinin günümüzdeki iç terörizmin oluşturduğu tehditle nasıl başa çıkacağına temel unsurları olan dört sütun etrafında düzenlenmiştir. İlk sütun, tüm iç terör tehditlerine ilişkin bilgileri anlama ve paylaşma çabaları olarak belirlenmiştir. İkincisi, bu kapsamdaki teröristlerin Amerikan vatandaşlarını başarılı bir şekilde silah altına almalarını, kışkırtmalarını ve harekete geçirmelerini önleme çabaları şeklinde ifade edilmiştir. Üçüncüsü, şiddete dönüşmeden önce iç terörist faaliyetlerini caydırma ve boz-

³ Coğrafi konumu itibarıyla doğrudan ABD'ye yönelik bir tehdit olmasa dahi yabancı terörist savaşçılar hem radikal İslamcı terör örgütüne katılma durumları hem de uluslararası güvenliğe olumsuz etkileri sebebiyle önemli bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Buna istinaden BM Güvenlik Konseyi tarafından 2014 yılında çıkarılan 2178 numaralı kararda yabancı terörist savaşçılar řu şekilde tanımlanmıştır: 'Yabancı terörist savaşçılar, silahlı çatışmalarla bağlantılı olanlar da dâhil olmak üzere terör eylemleri gerçekleştirmek, planlamak veya hazırlamak, bunlara katılmak ya da terör eğitimi sağlamak veya almak amacıyla ikamet ettikleri ve vatandaş oldukları devletlerden başka bir devlete seyahat eden kişiler'. Bu karar çerçevesinde söz konusu yabancı terörist savaşçıların Suriye'deki iç savaş sonucunda ortaya çıkan DAESH, El Nusra Cephesi ve diğer El-Kaide unsurlarına katıldıklarına dikkat çekilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. *United Nations Security Council Resolution 2178 (2014)*. https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178%20%282014%29.

ma çabaları şeklinde belirtilirken; son sütun ise, bu tehdidin gelecek nesiller boyunca azalmasını sağlamak için ABD’de terörizmle mücadele veren uzun vadeli sorunların ele alınması olarak vurgulanmıştır. İç terörizmi oluşturan yasa dışı şiddetin karmaşık, çok katmanlı bir toplumsal dinamikler dizisinin sonucunda ortaya çıktığı belirtilmiş ve bu terörizm tehdidiyle mücadele bağlamında açık görüşlü olmak gerektiğine işaret edilmiştir. Özellikle iç terörizmi beslediği düşünülen ırkçılık ve bağınazlık gibi dinamiklerin dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Dördüncü sütun kapsamında bu dinamiklere yönelik uzun vadeli vizyonlar ortaya koyulduğuna dikkat çekilmiştir (White House, 2021, s. 6-7).

İçerik analizi kapsamında Biden döneminde ortaya konulan İTKMUS belgesinde öne çıkan sözcükler ‘iç’ (160), ‘terörizm’ (143) ve ‘tehdit’ (70) olmuştur. Strateji belgesi adında da belirtildiği üzere iç terörizme odaklanmış ve özelden ABD içinde gerçekleştirilen terör faaliyetlerinin önlenmesine yönelik tedbirlere yer verilmiştir. ABD’nin ulusal güvenliği güvenlik nesnesi olarak belirlenirken; ulusal güvenlik ifadesinin Amerikan kimliğinden başlayarak sivil haklar ve özgürlüklerin tamamını kapsayan geniş bir çerçevede ele alındığı düşünülmektedir. ABD’nin iç terörizme dair takındığı bu tutumun dışarıdaki terör tehditlerinin önemsenmediği anlamına gelmediğinin altı çizilmelidir. Neticede günümüzde büyük güçler arasında hâlâ yerini koruyan bir ABD’nin dış tehditler karşısında daha güçlü durabilmesi için kendi içindeki ayrışmaları ortadan kaldırması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu sebeple kendi içine yönelerek iç terörizme odaklandığı düşünülmektedir. Bu bağlamda Biden tarafından ileri sürülen güvenlik söyleminin ‘iç terörizm’ olduğu değerlendirilirken bunu temel alarak güvenlikleştirme yaptığı düşünülmektedir.

3. NATO’nun Terörizmle Mücadele Politikaları

Bu bölümde NATO İttifakının temel güvenlik belgeleri olan stratejik konseptleri ile terörizmle mücadele kapsamında ortaya koyduğu politika-

lar ve terörizmle mücadele konseptine yer verilmiştir. Öncelikle 11 Eylül 2001 tarihinde yürürlükte olan NATO’nun 1999 Stratejik Konsepti, 2010 Stratejik Konsepti ile 2022 Stratejik Konseptine odaklanılmıştır. Sonrasında 2016 yılında yayımlanan ‘NATO MC-472’ başlıklı ‘Askerî Komite Terörizmle Karşı Mücadele Askerî Konsepti’ incelenmiştir.⁴

3.1. NATO Stratejik Konseptleri

3.1.1. 1999 Stratejik Konsepti

11 Eylül 2001 saldırılarının yaşandığı dönemde yürürlükte olan 1999 Stratejik Konsepti 24 Nisan 1999 tarihinde Kuzey Atlantik Komitesi tarafından onaylanmıştır. Bu Stratejik Konseptte genişletilmiş Avrupa-Atlantik bölgesi savunmasına vurgu yapılmış; yeni katılımlarla birlikte Avrupa’da daha geniş bir bütünleşme yaşandığına dikkat çekilmiş ve özellikle Balkanlar’daki çatışmalara ve bölgede yaşayan insanların acılarına NATO’nun son verdiği belirtilmiştir (North Atlantic Treaty Organization [NATO], 1999). 1999 Stratejik Konsepti’nde NATO’nun temel görevleri; (1) güvenlik, (2) danışma ile (3) caydırıcılık ve savunma şeklinde ifade edilmiştir. Caydırıcılık ve savunma bağlamında kriz yönetimi ile ortaklıklar olmak üzere iki alt görev alanı belirlenmiştir. Güvenlik riskleri; 1991 Stratejik Konseptinde belirtildiği üzere doğrudan bir saldırıdan ziyade istikrarsızlık yaratabilecek nitelikteki etnik çatışmalar, toprak anlaşmazlıkları ve benzeri gibi bir takım ciddi ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlar olarak ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak, nükleer silahlar tehdit unsuru olarak gösterilmiş, bunun yanında kitle imha silahları ile kimyasal silahların tehdit oluşturduğunun altı çizilmiştir. 1999 Stratejik Konseptine yeni eklenen güvenlik riskleri ise, terörizm ve insan hakları ihlalleri olmuştur. Ayrıca diğer riskler olarak belirtilen etnik çatışmalar, siyasi istikrarsızlık, ekonomik kırılganlıklar, nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlar ile kitle imha silahları gibi riskler yeniden vurgulanmıştır (NATO, 1999).

İçerik analizi bağlamında 1999 Stratejik Konsepti’nde öne çıkan sözcükler ‘ittifak’ (126), ‘güven-

⁴ NATO uluslararası sistemde yer alan egemen devletlerden oluşan bir ittifak olduğu için korunması gereken güvenlik nesnesi ittifakın kendisi, yani NATO olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla NATO belgelerine dair içerik ve söylem analizi yapılırken, ABD’nin her bir başkan döneminde yayımlanan terörizmle mücadele ulusal stratejilerinin incelenmesinde uygulanan güvenlik nesnelere tespiti NATO özelinde ayrıca yapılmamıştır.

lik' (113) ve 'kuvvetler' (78) olarak tespit edilmiştir. 11 Eylül 2001 saldırıları sırasında yürürlükte olan 1999 NATO Stratejik Konsepti'nde terörizm bir tehdit olarak gösterilmemiş, sadece bir güvenlik riski olarak yer almıştır.

3.1.2. 2010 Stratejik Konsepti

NATO'nun 2010 Stratejik Konsepti, 2010 Lizbon Zirvesi'nde 19-20 Kasım 2010 tarihlerinde onaylanmıştır. Bu Konsept belgesinde özellikle 'etkin muhabere' ve 'modern savunma' kavramları vurgulanmış; bu bağlamda değişen dünya ve değişen tehditlere yeni kabiliyetler ve yeni ortaklar ile karşı durulacağı ifade edilmiştir (NATO, 2010).

2010 Stratejik Konsepti'nde güvenlik ortamı ve güvenlik tehditleri şu şekilde değerlendirilmiştir. Konvansiyonel saldırı gerçekleşmesinin düşük ihtimalli bir tehdit olduğu belirtilmiştir. Nükleer ve kitle imha silahlarının yayılması ise balistik, kimyasal, biyolojik ve radyolojik silahların özellikle küresel güvenliğe yönelik tehdit oluşturacağından hareketle önemli olduğu vurgulanmıştır. Terörizm hususu 1999 Stratejik Konsepti'nde riskler altında yer almıştır. Ancak 2010 Stratejik Konsepti'nde terörist örgütlerin nükleer, kimyasal, biyolojik ve radyolojik silahlar ile kitle imha silahları kullanabilme kapasite ve kabiliyetlerini artırmaları neticesinde artık İttifak'a yönelik doğrudan bir tehdit oluşturacağı öne çıkarılmıştır. NATO sınırları dışındaki çatışmalar ve istikrarsızlıkların yanı sıra özellikle aşırıçılık, terörizm, sınır aşan suçlar gibi hususlar NATO'ya yönelik tehdit olarak değerlendirilmiştir. Gelişen teknolojilerle beraber siber uzay üzerinden idarî yönetimler, işletmeler, ekonomiler gibi yapılara gerçekleştirilen saldırıların önemli bir tehdit oluşturduğu ifade edilmiştir. Benzer şekilde kritik altyapıların korunması çerçevesinde enerji, ulaştırma, iletişim ve benzeri gibi hayatı önem taşıyan altyapılara yönelik saldırıların da dikkate alınması gerektiğinin altı çizilmiştir. Yine teknolojik gelişmelerle eş zamanlı olarak lazer silahlar, elektronik savaş, uzayın kullanımı gibi unsurların da savaşa dâhil olmasıyla savaşın doğasının değiştiğine işaret edilmiştir. Tüm bu tehditlere ek olarak iklim değişikliği, su kıtlığı, kuraklık gibi birtakım çevre sorunları, sağlık ve enerji alanlarındaki hususlara da NATO ittifakına yönelik tehditler arasında yer verilmiştir (NATO, 2010).

Söz konusu tehditler bağlamında NATO'ya üç temel görev verilmiştir. Bu görevler (1) kolektif savunma, (2) kriz yönetimi, (3) müşterek güvenlik olarak ifade edilmiştir. Kolektif savunmada 5'inci Madde kapsamında bir saldırı durumunda üye ülkelerin her zaman birbirine yardım edeceği yeniden vurgulanmıştır. Kriz yönetimi bağlamında kriz öncesi, kriz zamanı ve kriz sonrası sorunlara yönelik eşsiz ve güçlü siyasi ile askeri kabiliyetler kullanarak müdahale edileceği ve böylece Avrupa ve Atlantik bölgesinin güvenliğinin sağlanacağı ifade edilmiştir. Müşterek güvenlik bağlamında İttifak'ın sınırları dışındaki siyasi ve güvenlik gelişmelerinin ve NATO'yu (özellikle ortaklıklar ve diğer uluslararası örgütler ile işbirliği çerçevesinde) etkileyebilecek nitelikte olduğuna işaret edilmiştir (NATO, 2010).

İçerik analizi bağlamında 2010 Stratejik Konsepti'nde 'güvenlik' (68), 'NATO' (67) ve 'ittifak' (39) sözcükleri öne çıkmıştır. Söylem analizi kapsamında ise bir ittifak olan NATO'nun ittifak sınırları dışında dahi güvenlik sağlaması gerektiği öne çıkarılmıştır. Aslında terörizme dair doğrudan bir husus yer almamasına rağmen 'güvenlik' ve 'ittifak' sözcükleri üzerinden terörizmin önemli bir tehdit oluşturduğu değerlendirilmektedir.

3.1.3. 2022 Stratejik Konsepti

28 Haziran 2022 tarihinde Madrid'de gerçekleştirilen son NATO Zirvesi'nde yeni stratejik konsept olan '2022 Stratejik Konsepti' onaylanmış ve ilan edilmiştir. 2022 Stratejik Konsepti'nde ulusal ve kolektif direnç sağlanmasının tüm temel görevler için kritik öneme haiz olduğunu vurgulanmıştır. Yeni stratejik konseptin vizyonu ise şu şekilde belirtilmiştir: 'Egemenliğe, toprak bütünlüğüne, insan haklarına ve uluslararası hukuka saygı duyulan ve her ülkenin saldırganlık, zorlama veya yıkımdan uzak kendi yolunu seçebildiği bir dünyada yaşamak istiyoruz. Bu hedefleri paylaşan herkesle çalışıyoruz. Müttelikler olarak özgürlüğümüzü savunmak ve daha barışçıl bir dünyaya katkıda bulunmak için bir aradayız.' (NATO, 2022).

2022 Stratejik Konsepti'nin amaç ve ilkeleri kapsamında; Mütteliklerin özgürlük ve güvenliklerinin kolektif savunma kapsamında korunması, bireysel özgürlük, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi ortak değerler ve bu

ortak değerlerin transatlantik bağlarla pekiştirilmesi, hem ulusal hem de uluslararası güvenliğe dair konuların tartışılması için NATO'nun eşsiz bir forum olduğu, teknolojik gelişmelerin takip edileceği gibi hususlara yer verilmiştir. Son olarak tüm Müttefiklerin kolektif savunmasını ve güvenliğini sağlamak için tamamlayıcı nitelikte olduğu belirtilen NATO'nun üç temel görevi olan 'caydırıcılık ve savunma', 'kriz önleme ve kriz yönetimi' ile 'işbirlikçi güvenlik' öne çıkarılmıştır (NATO, 2022, s. 3).

2022 Stratejik Konsepti'nde terörizm; 'tüm biçimleri ve tezahürleriyle, NATO vatandaşlarının güvenliğine ve uluslararası barış ile refaha yönelik doğrudan bir asimetrik tehdit' şeklinde nitelendirilmiştir. Terör örgütlerinin ağlarını genişlettiği, yeni kabiliyetler geliştirdiği ve saldırılarının ulaştığı alanı genişletmek ve ölümcüllük oranını artırmak için yeni teknolojilere yatırım yaptığı ifade edilmiştir. Özellikle çatışmalar ve zayıf yönetimler aracılığıyla ulus ötesi terör ağları ve devlet destekli aktörler de dâhil olmak üzere devlet dışı silahlı grupların yeni terörist temin etme, terör birimleri arasında yer değiştirme ve mevcut yerleşim yerlerini genişletme gibi eylemler icra ettiğine işaret edilmiştir (NATO, 2022, s. 4).

Caydırıcılık ve savunma kapsamında; terörizme karşı mücadelenin kolektif savunmanın temeli olduğu ifade edilen yeni stratejik konsept belgesinde, NATO'nun terörizme karşı mücadeledeki rolünün üç temel göreve de katkıda bulunduğuna değinilmiştir. 'Terörizmi önleme', 'terörizmden korunma' ve 'terörizmin engellenmesi' gibi önlemlerle terörist grupların oluşturduğu tehditlere ve sorunlara karşı koyma, caydırma, savunma ve karşılık vermeye devam edecekleri belirtilmiştir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi birtakım uluslararası örgütlerle işbirliği geliştireceklerinin altı çizilmiştir. Krizlerin önlenmesi ve yönetimi bağlamında; askerî ve sivil kriz yönetimi, istikrarı sağlama ve terörizme karşı mücadele faaliyetlerini sürdürmek için kaynakların yönetilmesi, kabiliyetlerin geliştirilmesi, eğitim faaliyetleri ile komuta ve kontrol düzenlemelerinin geliştirilmeye devam edileceği vurgulanmıştır. Kriz ve çatışmaların önlenmesi bağlamında öngörü çalışmalarının artırılacağına işaret edilmiştir. Özellikle ortakların teröre karşı mücadele kapasitelerini geliştirmeye yardımcı olmak ve ortak güvenlik sorunlarını ele

almak başta olmak üzere ortaklara verilen desteğin artırılacağı belirtilmiştir. Bu açıdan ortakların böyle tehditler karşısında hazırlıklı olmalarını sağlayarak dayanıklılıklarını güçlendirecekleri ifade edilmiştir (NATO, 2022, s. 9).

İçerik analizi bağlamında 2022 Stratejik Konsepti'nde 'güvenlik' (81), 'NATO' (34) ve 'ittifak' (33) sözcükleri öne çıkmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yaşandığı bir ortamda yayımlanan 2022 Stratejik Konsepti, bir güvenlik stratejisi olarak genel itibarıyla Rusya-Ukrayna Savaşı'nı odak noktasına oturtmuştur. Dolayısıyla söylem analizi bağlamında terörizm tehdidinin daha geriplanda tutulduğu ve Rusya'nın durdurulması gibi, uluslararası güvenlik ve NATO'nun bu kapsamdaki yeri gibi hususların öncelik sıralamasında daha önlerde yer aldığı değerlendirilmektedir.

3.2. NATO Askerî Komite Terörizme Karşı Mücadele Askerî Konsepti

6 Ocak 2016 tarihinde onaylanan ve MC-472/1 başlıklı 'Askerî Komite Terörizme Karşı Mücadele Askerî Konsepti', 'Giriş', 'NATO'nun Askerî Rolü' ile 'Değerlendirme ve Sonuç' olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır (NATO, 2016). MC-472/1 belgesinin Giriş bölümünde terör ve terörizm kavramları güncellenmiş, devamında ise konseptin amacı ve kapsamına yer verilmiştir. Bu bağlamda konseptin amacı terör saldırılarının engellenmesi, terör saldırılarına karşı mukavemet kazanılması ve bunlara karşılık verilmesi olarak belirtilmiştir. Kapsamı ise NATO faaliyetlerinde kullanılmak üzere terörizmle mücadele hususunda çerçeve, prensipler ve talimatlar sunmak olarak ifade edilmiştir (NATO, 2016, s. 4).

NATO'nun Askerî Rolü kapsamında NATO'nun öne çıkardığı uluslararası hukuka uygunluk, müttefiklere destek ile birbirini tamamlama ve birbirini tekrar etmeme ilkeleri yinelenmiştir. Bu kapsamda NATO'nun BM Şartı, Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesi, BM Uluslararası Terörizmle Mücadele Stratejisi gibi birtakım uluslararası metinlere uygun faaliyetler icra edeceği vurgulanmıştır. Müttefiklere destek sağlama hususunda işbirlikleri ve ortaklıklar içerisinde bir arada eylem gerçekleştirmeye önem verilmiş, böylece terörizmle mücadele alanında yapılan faaliyetlerin birbirini tamamlamasının ve tekrar etmemesinin sağlanacağı değerlendirilmiştir. Bu ilkelere

dayanarak NATO'nun terörizme karşı mücadele hususunda farkındalık, kabiliyetler ve uygulama olmak üzere üç önemli rolüne işaret edilmiştir. Farkındalık bağlamında terörizmle ilgili bilgi, istihbarat ve değerlendirmelerin elde edilmesi ve paylaşılması hususları üzerinde durulmuş bu sayede terörizme karşı mücadele eylemlerin planlanmasının, hazırlanmasının ve icra edilmesinin kolaylaştırılması hedeflenmiştir. NATO'nun kabiliyetleri kapsamında; NATO'nun askerî eğitim, yöntem ve uzmanlığının özellikle en iyi uygulamalar ve alınan dersler temelinde tecrübe ve bilgi paylaşımı, bunların teröre karşı koyma kapsamında kullanılması ile değerlendirilmesi ve gerektiğinde güncellenmesi gibi hususlara değinilmiştir. NATO'nun uygulama alanındaki rolü ise hem ulusal hem uluslararası hem de kuruluşlar arası ortak standartlar belirleyerek müşterek çalışma ortamı sağlamak şeklinde belirtilmiştir (NATO, 2016, s. 5-6).

Son olarak üçüncü bölümde Değerlendirme başlığı altında NATO'nun askerî katkısını kolaylaştıracak hususlara yer verilmiştir. Öncelikle terörizm tehdidinin bertaraf edilmesinde sadece askerî harekâtın yeterli olmayacağı, buna ek olarak diplomatik, ekonomik, sosyal ile yasal ve istihbarat alanlarını da içeren kapsamlı bir mücadele gerektiğine değinilmiştir. Böylesine kapsamlı bir mücadele çerçevesinde askerî alanda müşterek ve birleşmiş bir girişimin gerçekleştirilmesi gerektiği, NATO içerisinde terörle mücadele temas noktalarının oluşturulması ve askerî faaliyetlere uzmanlık, bilgi ve analiz gibi alanlarda zamanında destek verilmesi hususları öne çıkarılmıştır. NATO'nun terörizme karşı mücadeleye etkili katkı sağlayabilmesi için geniş kapsamda, farklı boyutlarda (fiziksel, sanal ve psikolojik) ve çeşitli alanlarda (kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer silahlar, kitle imha silahları, el yapımı patlayıcılar, siber savaş, hibrit savaş vb.) çalışabilmesi için kabiliyetler geliştirmesinin önemi ortaya koyulmuştur. Sonuç kısmında ise bu Askerî Konseptte uygun olarak diğer NATO belgelerinin güncellenmesi gerekliliği vurgulanmış, gerek NATO içi gerekse diğer devletler ve devlet dışı aktörler arasında temas noktaları aracılığıyla iletişim ve kabiliyetlerin geliştirilmesine işaret edilmiştir. Bu sayede ortaklık ülkeleri ve diğer uluslararası kuruluşlarla tehdit farkındalığı ve tehlide hazırlık hususlarında yapılacak işbirliği

ile bir arada çalışmanın sağlanmasının önünün açılacağı ifade edilmiştir (NATO, 2016, s. 7-8).

İçerik analizi bağlamında MC-472/1 belgesinde 'NATO' (39), 'terörizm' (29) ve 'askerî' (17) sözcükleri öne çıkmıştır. Özellikle NATO'nun terörizme karşı mücadele kapsamında temel belgesi olarak değerlendirilen MC-472/1 belgesinde herhangi bir devletin önceliklerinden ziyade NATO İttifakının terörizme karşı duruşuna dair genel bir tutuma yer verildiği düşünülmektedir.

4. ABD Terörizmle Mücadele Ulusal Stratejilerinin NATO Strateji Belgelerine Etkilerinin Analizi

Başkan Bush döneminde 'teröre karşı savaş' olarak başlayan terörizmle mücadele söylemi öncelikli olarak uluslararası terörizmi hedef almıştır. Söz konusu dönemde ABD, tek kutuplu sistem içerisindeki konumundan da faydalanarak bir nevi liderliğe soyunmuş ve 'teröre karşı savaş' söylemi üzerinden uluslararası arenada güvenleştirmeye yapmıştır. Tek başına ulus aşırı bir terör örgütüyle baş edemeyeceğinin farkında olan Bush yönetimindeki ABD'nin kolektif bir çabaya ihtiyaç duyduğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Böyle bir çabanın NATO'nun kolektif savunma öngören 5'inci Maddesinin hayata geçirilmesi aracılığıyla sağlandığı bilinmektedir.

Başkan Obama döneminde 'teröre karşı savaş' söylemi biraz daha spesifik bir forma sokularak 'El-Kaide ile savaş' olarak ifade edilmiştir. Bu kapsamda El-Kaide terör örgütünün dünyanın pek çok yerine yayılan birimlerinin başta örgütü idare eden önemli liderler olmak üzere tamamının ortadan kaldırılması hususuna yoğunlaşan bir strateji hazırlanmıştır. Başkan Obama 'El-Kaide'nin ortadan kaldırılması' söylemi üzerinden güvenleştirmeye yapmıştır. Böylece okyanus aşırı bölgelere hem personel gönderilmesi hem de ekonomik harcamalar yapılmasını kapsayan masraflı ve yorucu birtakım girişimlerde bulunduğu değerlendirilmektedir.

Başkan Trump döneminde ABD'nin tek bir örgütle savaşmadığı vurgulanmıştır. Dolayısıyla da yeni söylem 'radikal İslamcı terörist gruplar' şeklinde öne çıkarılmıştır. Söz konusu dönemde Suriye'de yaşanan iç savaş ortamına istinaden bu

bölgede birçok tehdit unsurunun varlığına dikkat çekilmiştir. Özellikle kendisini devlet olarak ilan eden terörist gruplar dünyanın pek çok yerinden yabancı terörist savaşçıların bölgeye akın etmesine sebep olmuştur. Böyle bir ortamda tüm dünyanın güvenliğine tehdit arz eden bu tarz yapılanmalar karşısında Trump, 'radikal İslamcı terörist gruplar' üzerinden güvenleştirmeye yapmış ve uluslararası güvenliğin sağlanabilmesi için bunlar gibi terörist gruplara karşı mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. 'Radikal İslamcı terörist gruplar' konsepti üzerine oturtulan yeni terörizme karşı mücadele belgesinin aslında bu konsepti geniş bağlamda almak yerine daha çok Suriye iç savaşı çerçevesinde oluşturduğu düşünülmektedir. Neticede bu belgenin Suriye'deki karışıklık ve çatışmalar sırasında oluşan güç boşluğunda ortaya çıkan ve bunun yanı sıra böyle bir ortamdan faydalanmaya çalışan bazı belirli terör örgütlerini hedeflediği değerlendirilmektedir.

Son olarak Başkan Biden döneminde ise, ABD'nin terörizm karşısındaki duruşu tamamen değişmiştir. İlk defa 'iç terörizm' konsepti üzerinden bir değerlendirme yapılarak bu husus üzerinden bir terörizm stratejisi oluşturulmuştur. Başkan Biden, dışarıdaki tehditlerden önce içeride mevcut bulunan tehditlerin ele alınması gerektiğini vurgulamış ve bu kapsamda 'iç terörizm' söylemini ortaya koymuştur. Bu söylem üzerinden güvenleştirmeye yaparak ABD'nin içinde istikrarı sağlamayı hedeflemiştir.

Genel itibarıyla ABD'nin terörizmle/terörizme karşı mücadele politikaları değerlendirildiğinde genelden özele doğru giden bir çizgide ilerlediği söylenebilir. Başkan Bush döneminde 'teröre karşı savaş' şeklinde başlayıp uluslararası bir misyon edinen ABD'nin gittikçe kendi içine yöneldiği bir gerçektir. Başkan Obama döneminde 'El-Kaide'ye karşı savaş' olarak güncellenen söylem Başkan Trump döneminde 'radikal İslamcı terörist gruplar' şeklinde genişletilmiş gibi görünebilir. Ancak, bu dönemde dünya güvenliğine yönelik en temel tehdidin Suriye'deki iç savaş ve bölgedeki çatışma durumu şeklinde algılandığı dikkate alınrsa aslında Trump yönetiminin de esas olarak tek bir terör örgütü üzerine (DAEŞ) yoğunlaştığı söylenebilir. Dolayısıyla Obama döneminde başlatılan tek örgüte karşı mücadele tutumunun Trump tarafından da devam ettiril-

diğini ifade etmek mümkündür. Başkan Biden döneminde 'iç terörizm' söylemi vurgusu üzerinden ABD özelinde bir strateji belirlenmiştir. Tüm bu hususlara dayanarak Başkan Bush döneminde başlatılan uluslararası bir söylemden ulusal bir söyleme geçildiği net bir şekilde görülmektedir.

ABD'nin terörizmle/terörizme karşı mücadele belgelerinin NATO üzerindeki etkisi incelendiğinde, NATO'nun en büyük orduya sahip üyesi olan ABD'nin söylemlerinden tamamen bağımsız olabileceği düşünülmemektedir. Ancak NATO'nun en büyük hissedarı olan üyesi de olsa ABD'nin NATO'yu ve onun stratejilerine doğrudan yön verdiği algısına da kapılmamak gerekir. Bush döneminde 'teröre karşı savaş' çerçevesinde uluslararası terörizm tehdidiyle mücadele kapsamında NATO'nun 5'inci Maddesinin uygulamaya koyulması ABD'nin NATO üzerindeki etkisine örnek teşkil etmekle beraber, ABD'nin gittikçe özelleşen terörizmle mücadele politikalarının tamamı NATO tarafından sıkı sıkıya takip edilmemiştir. Zira 2001 yılında 19 üyesi bulunan NATO'nun yaklaşık yirmi yıl içerisinde 30 üyeye sahip olması bunun önemli göstergelerinden biridir. NATO'nun sadece Amerikan çıkarlarını değil, tüm ittifakın çıkarlarını gözetmesi gerektiği dikkate alınrsa Başkan Biden dönemine doğru ABD'nin terörizmle/terörizme karşı mücadele belgelerinin NATO üzerindeki etkisinin en düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Sonuç

Çalışma boyunca ABD'nin terörizmle mücadele ulusal stratejileri ve politikaları ile NATO'nun strateji belgeleri şu sorular çerçevesinde incelenmiştir: 1) 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında terörizmle mücadele bağlamında ABD Başkanlarının öne çıkardığı söylemlerde nasıl bir değişiklik olmuştur? (2) Bu değişiklikler terörizmle mücadele politikalarına nasıl yansı(tıl)mıştır? (3) ABD Başkanlarının terörizmle mücadele bağlamındaki söylemleri ve politikaları NATO'nun terörizmle mücadele konsepti ve stratejik belgelerini nasıl etkilemiştir? Bu sorulara dayanarak belirlenen çalışmanın hipotezleri ise şöyle ifade edilmiştir: (1) Başkan Bush döneminde konjonktür gereği uluslararası bir nitelikte ele alınan terörizm tehdidiyle mücadele Başkan Biden dönemine doğru gittikçe daha ulusal bir nitelik kazanmıştır. (2) ABD'nin terörizmle

mücadele politikaları NATO'nun eş değer politikalarını eş zamanlı olarak etkilemiştir.

Çalışma boyunca yapılan incelemeler sonucunda bu sorular řu şekilde cevaplanmıştır. İlk olarak; ABD Başkanlarının söylemleri, her başkan döneminde değişmiş ve bu değişim genelden özele doğru bir istikamet izlemiştir. İkinci olarak; ABD Başkanları tarafından öne çıkarılan söylemler terörizmle mücadele ulusal strateji belgelerinde en çok vurgulanan hususlar olmuş ve bunlar üzerinden güvenleştirme yapıldığı doğrulanmıştır. Üçüncü ve son olarak; ABD başkanlarının ilgili söylemlerine istinaden oluşturulan bu belgelerde öne çıkarılan hususlar, NATO ittifakının belgelerine özellikle ilk başta, 11 Eylül 2001 sonrası dönemde yansımıştır. Ancak 2001 yılından günümüze kadar üye sayısını neredeyse %50 oranında arttıran NATO'nun hem karar verme hem de öncelik belirleme kapsamında artık çok daha geniş bir müttefik profiline sahip olduğu dikkate alındığında bu etkinin giderek azaldığı görülmektedir. Bu bulgulara istinaden çalışmanın hipotezlerine dair yapılan değerlendirme řu yönde gelişmiştir: ABD'ye dair ilk hipotez doğrulanmıştır. Ancak ABD politikalarının NATO'nun politikalarını söz konusu dönem içerisinde her zaman etkilemediği ve NATO politikalarına yansıtılmadığı bulgusundan hareketle NATO'ya dair hipotez kısmen doğrulanabilmiştir.

KAYNAKÇA

- Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of International Studies*, 23(1), 5-26. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/S0260210597000053>.
- Buzan, B. (2015). *İnsanlar, devletler & korku*. (2. bs, Emre Çıtak, Çev.). Röle Akademik Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın yayımlanma tarihi 1991).
- Evans, G. & Neumham, J. (1998). *The penguin dictionary of international relations*. Penguin Books.
- Homeland Security Digital Library. (2006). *National strategy for combating terrorism*. Retrieved from <https://www.hsdl.org/?view&did=466588>.
- Lamb P. & Robertson-Snape F. (2017). *Historical dictionary of international relations*. Rowman & Littlefield.
- North Atlantic Treaty Organization. (2016). *Military concept for counter-terrorism*. Retrieved from https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_01/20160817_160106-mc0472-1-final.pdf.
- North Atlantic Treaty Organization. (2022). *NATO 2022 strategic concept*. Retrieved from https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf.
- North Atlantic Treaty Organization. (1999). *The alliance's strategic concept*. Retrieved from https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_27433.htm.
- North Atlantic Treaty Organization. (2010). *Active engagement, modern defence*. Retrieved from https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_68580.htm.
- Office of the Director of National Intelligence. (2018). *National strategy for counterterrorism of the United States of America*. Retrieved from https://www.dni.gov/files/NCTC/documents/news_documents/NSCT.pdf.
- Plano J. C. & Olton R. (1988). *The international relations dictionary*. ABC-Clío.
- United Nations. (2014). *United Nations Security Council resolution 2178 (2014)*. Retrieved from https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178%20%282014%29.
- White House. (2021). *National strategy for countering domestic terrorism*. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/06/National-Strategy-for-Countering-Domestic-Terrorism.pdf>.
- WhiteHouse.(2011).*Nationalstrategyforcounterterrorism*.Retrievedfromhttps://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/counterterrorism_strategy.pdf.
- Wæver O. (2007). Securitization and desecuritization, (Barry Buzan vd., Eds.). *International Security Volume III*. Sage Publications.

Extended Summary

The aim of this study is to examine the discourses and the policies of the U.S. Presidents on counterterrorism after the 9/11 attacks. Following the dissolution of the Soviet Union, USA ascended as the only superpower in the international system. Since 9/11 was an unprecedented terrorist attack, it was perceived as an attack not only to the USA, but also to the West in a broader perspective. Thus, U.S. policies on countering terrorism were followed by wider communities. Moreover, the discourses and policies altered in line with the changes of the U.S. Presidents and the dynamics and atmosphere of each one's tenure. Therefore, these discourses and policies are evaluated as a guiding reference by many nations, as well as organizations like NATO. Since the aim of this study is to examine the discourse and the policies of the U.S. Presidents on counterterrorism, the study period is determined as starting from the 9/11 terror attacks and onwards. In examining the official documents, the study applied the content analysis and discourse analysis methods within the qualitative methods. Each document is analyzed by examining the frequency of the words and the context they are used in relation to the each and every specific discourse.

This study focused on answering these questions: (1) How do the U.S. Presidents' main discourses change following the 9/11 attacks? (2) How these changes affect the U.S. counterterrorism policies? (3) Do the U.S. Presidents' discourses and policies on counterterrorism influence NATO's counterterrorism discourses and policies? Upon these three questions, the first hypothesis of this study is identified as 'The discourses and policies of the U.S. Presidents was at first, in President Bush's tenure, more general and comprehensive, and gradually these discourses and policies become more and more specific, from an international level to a national level'. In accordance with this, this change towards a specific path had its impacts on influencing capacity of the U.S. discourses and policies on global counterterrorism initiatives. The second hypothesis is stated as 'These discourses and the policies of the U.S. Presidents influenced NATO's counterterrorism strategies and policies.'

Findings of the study evaluated within the securitization concept of the Ole Wæver, Copenhagen School scholar. It is believed that each and every U.S. President puts forward a concept, applies securitization process and paves the way to a new counterterrorism strategy focusing on that very concept. In President Bush's tenure, 'war on terror' concept was the main discourse which went through the securitization process. Accordingly, it was reflected in the national counterterrorism strategy, which focused on fight against the transnational terrorism. In President Obama's tenure, 'Al-Qa'ida' was brought forward and securitized. Therefore, the new national counterterrorism strategy was built on termination of Al-Qa'ida completely with all its affiliations around the world. In President Trump's tenure, 'radical Islamist terrorist groups' were announced as the primary enemy of the U.S. Thus, new counterterrorism strategy was centered on top of this new concept, particularly ISIS/DAESH and Al-Qa'ida. Finally, in President Biden's tenure, a completely different concept was emphasized and securitized: 'domestic terrorism'. For the first time in the U.S. history, domestic terrorism, among all, stated as the main threat to the U.S. administration, territory, and citizens. Therefore, the new counterterrorism strategy was prepared based on domestic terrorism concept.

During this study, main questions were answered. Firstly, the main discourses of the U.S. Presidents on counterterrorism changed in each President's tenure and this change followed a path from more general concepts to more specific ones. Secondly, the main discourses put forward by the U.S. Presidents was also constituted the focus of their administration's strategy policies and

the securitization process. Lastly, these strategy documents influenced NATO's strategic documents at first, at most during Bush administration. Yet, gradually these impacts were diminished as new Allies joined NATO and therefore the geography and the interests of the Alliance become more and more complex and intertwined. According to these findings, the first hypothesis of the study, stating that the U.S. counterterrorism policies become more specific is verified. However, the second hypothesis stating that the U.S. counterterrorism policies has influence on NATO's related strategies and policies is partly verified.